

Сергій Федонюк

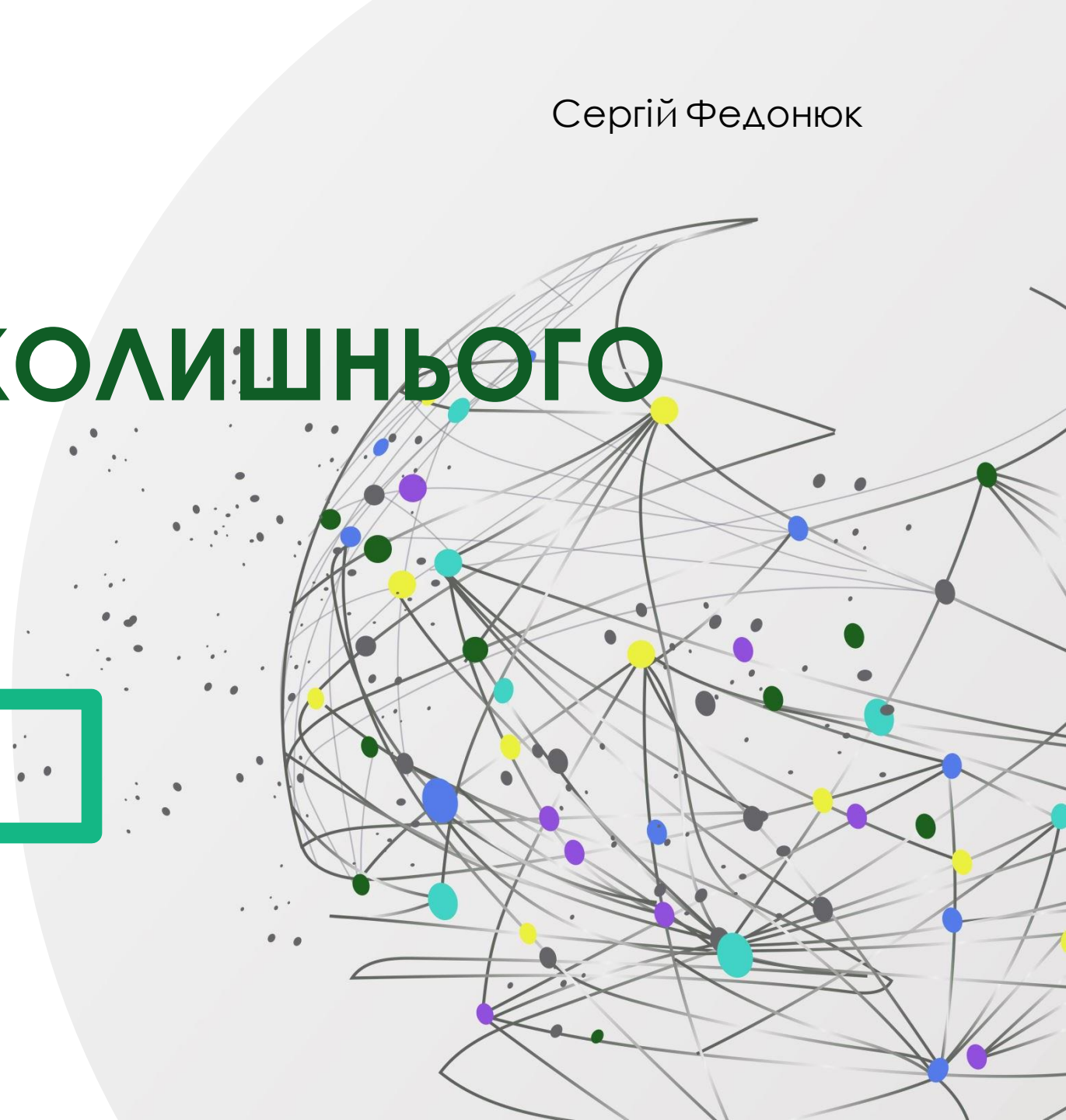
ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

в ЄС

Електронний конспект
лекції

Луцьк 2022

УДК 334
Ф 32

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 10 від 21 червня 2022 р.).

Рецензенти:

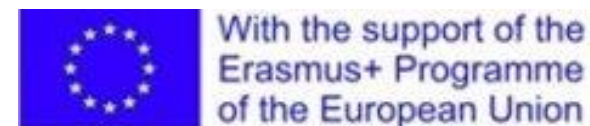
Бояр А. О. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк, Україна);

Чапля Л. – голова Холмської господарської палати (м. Холм, Польща).

Федонюк Сергій

Ф 32 **Охорона** навколишнього середовища в ЄС: електронний конспект лекції / С. В. Федонюк. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. 39 с.

У цьому електронному виданні охоплено суттєві питання стосовно правових та організаційних основ, завдань, інструментів, і особливостей політики ЄС у сфері охорони довкілля. Матеріал оформлено у вигляді тез, схем, цитат, рисунків. Активні покликання приведуть читача до ознайомлення з офіційними веб-ресурсами й документами Європейського Союзу. Для студентів галузі Міжнародні відносини й усіх, хто вивчає теорію та практику європейської інтеграції. Підготовлено в рамках проекту «Студії ЄС у ВНУ імені Лесі Українки» програми Європейського Союзу ERASMUS+ на пряму Кафедра Жана Моне (№ 611478-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CHAIR)

Зміст

Передмова - 4

Європейська екологічна політика -5

Напрями політики - 13

Циркулярна (кругова) економіка - 14

Чисте повітря - 17

Хімікати - 21

Шумове забруднення - 25

Якість ґрунтів - 29

Міське середовище - 30

Відходи та переробка - 33

Охорона водних ресурсів - 37

Ендокринні руйнівники - 38

Джерела

Усі вміщені в тексті гіперпосилання доступні на веб-порталі Європейського Союзу

(<https://europa.eu/>)

Передмова

Метою видання є допомога тим, хто знайомиться з проблематикою європейської інтеграції, а саме предметною діяльністю Європейського Союзу в аспекті його секторальних і галузевих політик. Уміщені матеріали дають змогу зорієнтуватися в підставах, цілях, інструментах і напрямках розвитку цих політик. До тексту додано покликання на веб-сторінки інституцій Європейського Союзу, нормативні документи.

Розроблено для студентів, що навчаються за бакалаврською програмою "Міжнародна інформація та суспільні комунікації" у Волинському національному університеті імені Лесі Українки у рамках навчальної дисципліни "Інформаційна підтримка європейської інтеграції". Також для студентів інших освітніх програм у галузі Міжнародні відносини й усіх, хто вивчає теорію й практику європейської інтеграції.

Видається у форматі .pdf, але доступний також як веб-презентація.

Веб-презентація

Європейська екологічна політика

Принципи:

- обережності,
- запобігання та усунення забруднення у джерелі
- "забруднювач платить"

Правова основа:

Статті 11 та 191 - 193 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС). ЄС компетентний діяти у всіх сферах екологічної політики, таких як забруднення повітря та води, поводження з відходами та зміна клімату. Сфера її дії обмежена принципом субсидіарності та вимогою до однакості в Раді у галузі фіскальних питань, містобудування та планування земель, землекористування, кількісного управління водними ресурсами, вибору джерел енергії та структури енергопостачання.

Витоки та розвиток екологічної політики ЄС

- Бере початок в 1972 році, коли після першої конференції ООН з питань навколишнього середовища, лідери держав заявили про необхідність екологічної політики Співтовариств, що супроводжує економічну експансію, і закликали для програми дій.
- Маастрихтський договір (1993 р.) зробив навколишнє середовище офіційною сферою політики ЄС.
- Амстердамським договором (1999 р.) встановлено обов'язок інтегрувати охорону навколишнього середовища в усі галузеві політики ЄС із метою сприяння сталому розвитку.
- Лісабонський договір (2009 р.) - «Боротьба зі зміною клімату» стала конкретною метою, як і сталий розвиток
- У відносинах з третіми країнами ЄС тепер виступає як юридична особа, що дає змогу укладати міжнародні угоди.

Основні рамки екологічної політики ЄС

Програми дій
щодо
навколишнього
середовища

Горизонтальні
стратегії

Міжнародне
екологічне
співробітництво

Оцінка впливу на
навколишнє
середовище та
участь
громадськості

Впровадження,
забезпечення та
моніторинг

Програми дій щодо навколишнього середовища

Починаючи з 1973 р. Комісія видає багаторічні Програми дій з охорони навколишнього середовища (ЕПД), в яких викладаються майбутні законодавчі пропозиції та цілі щодо екологічної політики ЄС.

У 2013 році Рада та Парламент прийняли 7-му ЕПД на період до 2020 року під назвою „Жити добре, в межах нашої планети”

Три ключові цілі:

- захищати, зберігати та примножувати природний капітал Союзу
- перетворити Союз на ресурсоефективну, екологічну та конкурентоспроможну низьковуглецеву економіку
- для захисту громадян Союзу від негативного впливу навколишнього середовища, ризику для здоров'я і благополуччя

Чотири так звані "можливості" допоможуть досягти таких цілей:

- краща реалізація законодавства
- покращення інформації шляхом вдосконалення бази знань
- більше і розумніші інвестиції в екологічну та кліматичну політику
- повна інтеграція екологічних вимог та міркувань в інші політики

Дві додаткові горизонтальні пріоритетні цілі:

- щоб зробити Союз в містах більш стійкими
- допомогти Союзу більш ефективно вирішувати міжнародні екологічні та кліматичні проблеми

Горизонтальні стратегії

- 2001 р. - Стратегія сталого розвитку у рамках Лісабонської стратегії сприяння зростанню та зайнятості (2000)
- 2006 - оновлена стратегія для поєднання внутрішнього та міжнародного вимірів сталого розвитку - задля постійного покращення якості життя шляхом сприяння процвітання, захисту навколишнього середовища та соціальної згуртованості
- 2010 - стратегія "Європа 2020". спрямована на формування „розумного, інклюзивного та стійкого зростання”. Під її парасолькою - "[флагманська ініціатива щодо енергоефективної Європи](#)" - шлях до сталого зростання та підтримка переходу до енергоефективної, низьковуглецевої економіки.
- 2011 - [Стратегія ЄС щодо біорізноманіття](#)
- 2020 - Стратегія біорізноманіття на 2030 рік - частина [Європейського зеленого курсу](#)
 - **Створення більш широкій мережі ЄС заповідних територій на суші та в морі**
 - **Розробка плану відновлення природи в ЄС**
 - **Впровадження заходів, що забезпечують необхідні трансформаційні зміни**
 - **Впровадження заходів для вирішення глобальної проблеми, пов'язаної з біорізноманіттям**

Міжнародне екологічне співробітництво

- На 10-й Конференції Сторін Конвенції про біологічне різноманіття, що відбулася в Нагої (Японія) в 2010 році, ЄС зробив великий внесок у досягнення згоди щодо глобальної стратегії припинення втрат біорізноманіття до 2020 року.
- ЄС допоміг сформуванню кількох основних міжнародних угод, прийнятих у 2015 році на рівні ООН:
 - Порядок денний сталого розвитку до 2030 року (який включає 17 глобальних цілей сталого розвитку та 169 пов'язаних з ними цілей)
 - Паризька угода **про** зміну клімату
 - Сендайські рамки зменшення ризику стихійних лих.
- ЄС - учасник Конвенції про міжнародну торгівлю вимираючими видами (CITES) (2015).
- ЄС - учасник Орхуської конвенції, яка набрала чинності в 2001 році і учасницею якої є ЄС та всі його держави-члени, що гарантує право громадськості на:
 - участь громадськості у прийнятті рішень щодо навколишнього середовища,
 - доступ до екологічної інформації, що зберігається державними органами (наприклад, про стан навколишнього середовища чи здоров'я людини, коли це впливає)

Координація

- Екологічне законодавство ЄС формується з 1970-х років. Сьогодні в цій галузі діє кілька сотень директив, регламентів і рішень. Однак ефективність екологічної політики ЄС багато в чому визначається її впровадженням на національному, регіональному та місцевому рівнях.
- 1990 - створено Європейське агентство з навколишнього середовища ([EEA](#)), в Копенгагені, для підтримки розробки, впровадження та оцінки екологічної політики та інформування широкої громадськості.
- 2001 - прийнято (необов'язкові) [мінімальні стандарти для екологічних інспекцій](#). З метою вдосконалення застосування екологічного законодавства ЄС держави-члени повинні передбачити ефективні, пропорційні та стримуючі санкції за найсерйозніші екологічні правопорушення.
- 2016 - запущено [Огляд впровадження навколишнього середовища](#), новий інструмент, розроблений для сприяння повному впровадженню екологічного законодавства ЄС, який поєднується з Програмою [регуляторної придатності та ефективності](#) (REFIT) законодавства.

Моніторинг

- Європейська мережа інформації та спостереження за навколишнім середовищем ([Eionet](#)) - для надання надійної та незалежної інформації про стан навколишнього середовища та його прогнозування для ЕЕА.
- Європейська програма спостереження за Землею ([Коперник](#)), що реалізується у партнерстві з державами-членами, Європейським космічним агентством (ESA), Європейською організацією з експлуатації метеорологічних супутників (EUMETSAT), Європейським центром прогнозування погоди на середній радіус (ECMWF), агенціями ЄС та Mercator Ocean і серед іншого, стосується земельних, морських, атмосферних та кліматичних змін.
- Європейський реєстр викидів та переносу забруднюючих речовин (що потрапляють у повітря, воду та землю) ([E-PRTR](#)) надає ключові екологічні дані понад 30 000 промислових об'єктів в ЄС, а також в Ісландії, Ліхтенштейні, Норвегії, Сербії та Швейцарії. Реєстр доступний для громадськості безкоштовно в Інтернеті.

Напрями політики

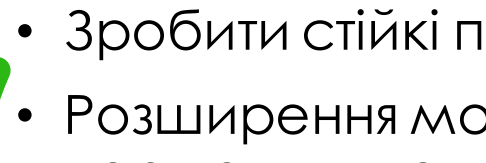
- [Циркулярна економіка](#) Нова стратегія циркулярної економіки перетворить Європу в більш конкурентоспроможну економіку, що ефективно працює на ресурсах, вирішуючи низку економічних секторів.
- [Морське та прибережне середовище](#) Прибережна та морська політика ЄС спрямована на захист та очищення узбережжя, морів та океанів, а також дозволяє нам їх стабільно використовувати.
- [Чисте повітря](#) Законодавство про навколишнє середовище охоплює якість атмосферного повітря, виробничі викиди та повітряну політику, пов'язану з транспортом.
- [Хімікати](#) Політика ЄС щодо хімічних речовин має на меті забезпечити безпеку хімічних речовин та забезпечити конкурентоспроможність промисловості ЄС на міжнародному рівні.
- [Шумове забруднення](#) Закони ЄС мають на меті уникнути, запобігти чи зменшити шкідливий вплив екологічного шуму.
- [Якість ґрунту](#) Країни ЄС зобов'язані зменшити ерозію ґрунтів та збільшити органічну ґрунтову речовину.
- [Міське середовище](#) Політика ЄС спрямована на те, щоб допомогти містам та містечкам стабільно керувати своїми районами.
- [Відходи та переробка](#) Політика ЄС щодо управління відходами спрямована на зменшення впливу відходів на навколишнє середовище та здоров'я та підвищення ефективності використання Європи.
- [Водні ресурси](#) Охорона водних ресурсів є одним з наріжних каменів охорони навколишнього середовища в Європі.
- [Ендокринні руйнівники](#) Підхід ЄС, наука та дослідження, міжнародне співробітництво, наступні кроки та пов'язані з цим зв'язки.

Циркулярна (кругова) економіка

- [2020 - План дій щодо кругової економіки](#) (Комюніке СОМ(2020) 98 final) - один із головних блоків Європейського Зеленого Курсу, новий порядок денний Європи щодо сталого зростання.
- Новий план дій оголошує ініціативи протягом усього життєвого циклу продуктів, орієнтовані, наприклад, на їх розробку, просування процесів кругової економіки, заохочення сталого споживання та на мету забезпечити збереження використовуваних ресурсів в економіці ЄС якомога довше.

Він запроваджує законодавчі та незаконодавчі заходи, спрямовані на сфери, де дії на рівні ЄС приносять реальну додану вартість.

(Європейська Комісія розпочала [перший План дій з кругової економіки](#) у 2015 році. Усі 54 дії за планом були виконані або впроваджуються)

-
- Зробити стійкі продукти нормою в ЄС;
 - Розширення можливостей споживачів та державних покупців;
 - Зосередитися на секторах, які використовують більшість ресурсів і де потенціал кругообігу високий, таких як: електроніка та ІКТ; акумулятори та транспортні засоби; упаковка; пластмаси; текстиль; будівництво та будівлі; харчування; вода та поживні речовини;
 - Забезпечити зменшення відходів;
 - Створити робочі місця у сфері рециркуляції для людей, регіонів та міст,
 - Проводити глобальні зусилля з кругової економіки.

Заходи циркулярної економіки

- 10 листопада 2020 року Комісія прийняла перший етап діяльності Плану дій: пропозицію до **Положення про модернізацію законодавства ЄС про батареї**. Мета полягає в тому, щоб батареї, що розміщуються на ринку ЄС, були стійкими, циркулярними, високоефективними та безпечними протягом усього їх життєвого циклу, щоб їх збирали, переробляли та переробляли, стаючи справжнім джерелом цінної сировини
- Збільшити показник збору та переробки портативних акумуляторів домашнього використання з поточних 45% до 65% у 2025 році та 70% у 2030 році,
- Забезпечити 100% переробки промислових, автомобільних та електромобільних акумуляторів.

Застосування принципів кругової економіки в економіці ЄС може збільшити ВВП ЄС ще на 0,5% до 2030 року, створивши близько 700 000 нових робочих місць*. Також, оскільки фірми-виробники в ЄС витрачають в середньому близько 40% на матеріали, моделі із замкнутим циклом можуть збільшити їх прибутковість, захищаючи їх від коливань цін на ресурси.

*Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018), Impacts of circular economy policies on the labour market.

Упровадження заходів циркулярної економіки

Чисте повітря

- Європейський Союз поставив собі за мету досягти рівня якості повітря, який виключає спричинення значного негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє середовище.
- 2013 р. - [Пакет політики щодо чистого повітря](#), включаючи Програму чистого повітря для Європи, що визначає цілі на 2020 та 2030 роки, та супровідні законодавчі заходи.
- У 2018 році Комісія прийняла [Комюніке "Європа, яка захищає: Чисте повітря для всіх"](#), яке надає національним, регіональним та місцевим учасникам практичну допомогу для покращення якості повітря в Європі

Діалоги щодо чистого повітря для підтримки зусиль держав-членів щодо впровадження

372 млн. євро в рамках Програми ЄС з міських питань та інноваційних міських заходів для сприяння розвитку співпраці з містами для вирішення проблем забруднення повітря в міських районах

1,8 млрд. євро для держав-членів на підтримку заходів щодо якості повітря відповідно до заходів Європейських структурних та Інвестиційних фондів у 2014-2020. На сьогодні інвестиції включають:

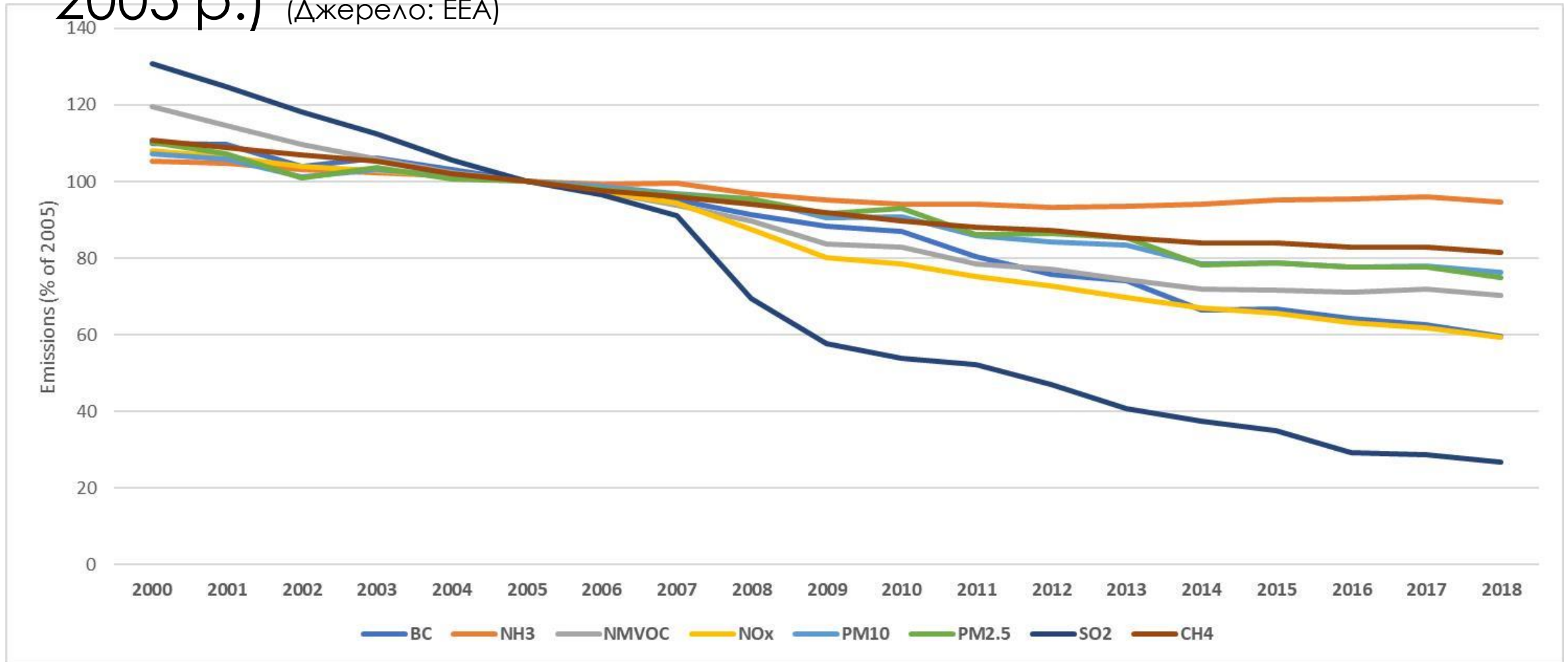
- у низьковуглецевій економіці (45 млрд. Євро),
- охорона навколишнього середовища та ефективність використання ресурсів (63 млрд. Євро)
- мережева інфраструктура (58 млрд. Євро)

1 мільярд євро на 39 проектів чистого транспорту для модернізації залізничної мережі Європи та подальшого розвитку інфраструктури альтернативного палива і відкриття шляху для водного транспорту з нульовими викидами

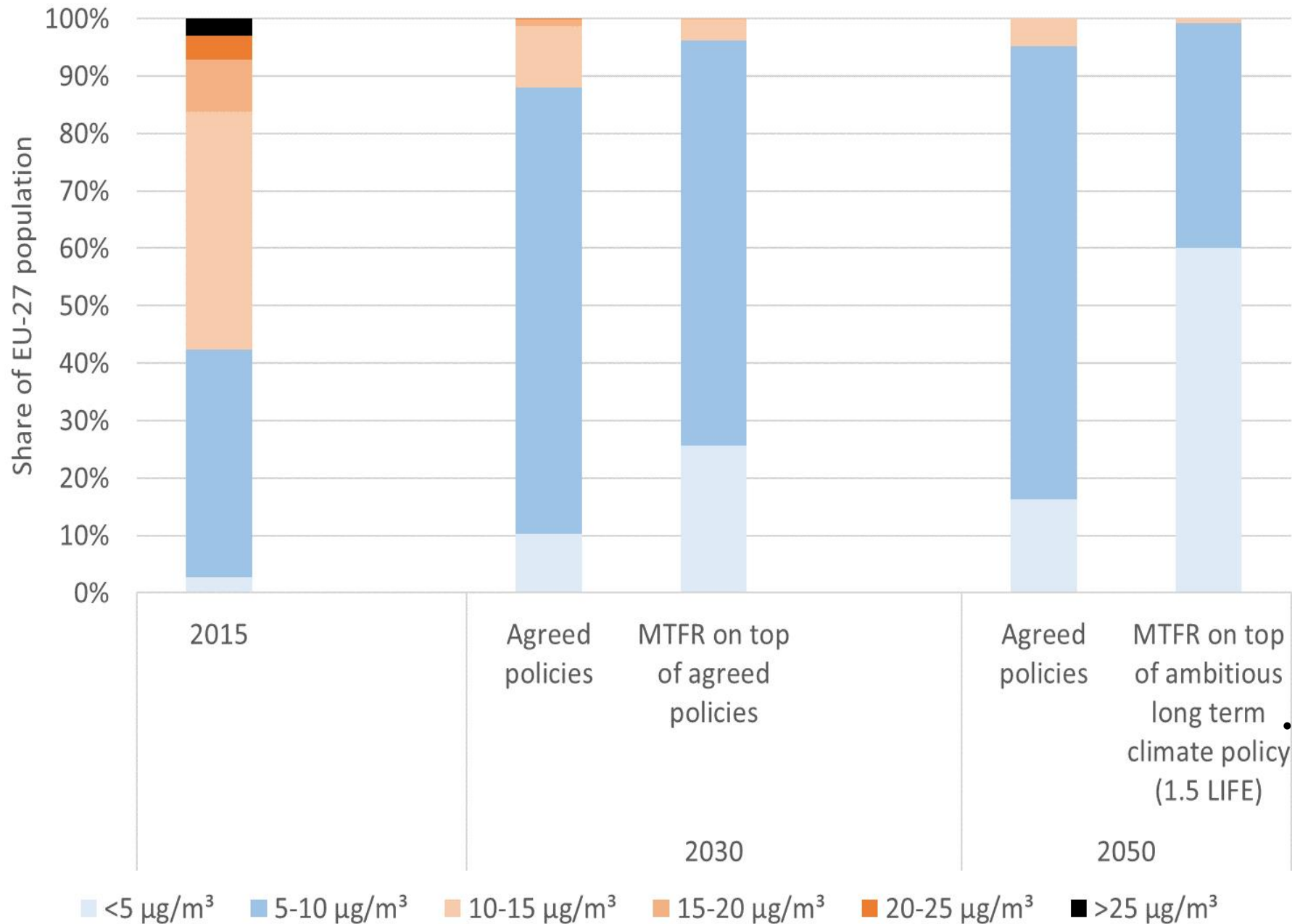
Чисте повітря: що зроблено

Розвиток викидів у ЄС-28, 2000-2018 рр. (% від рівня 2005 р.)

(Джерело: ЕЕА)

- з 2000 року ВВП ЄС зріс приблизно на 30%, тоді як викиди основних забруднювачів повітря зменшились на 10% - 70%, залежно від забруднювача

Розподіл впливу на населення ультрадисперсних часток (PM 2,5) для ключових сценаріїв, ЄС-27

(Джерело: IIASA)

Примітка: MTFR розшифровується як „Максимально технічно доцільні заходи щодо зменшення забруднення повітря”

Хімікати

Політика ЄС щодо хімічних речовин має на меті забезпечити безпеку хімічних речовин та забезпечити конкурентоспроможність промисловості ЄС на міжнародному рівні.

Законодавство:

- [REACH](#) (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals) - Реєстрація, оцінка, авторизація та обмеження хімічних речовин
- [CLP](#) (The classification, labelling and packaging of chemical substances and mixtures) - Класифікація, маркування та упаковка хімічних речовин та сумішей
- Певні групи хімічних речовин, такі як [біоциди](#) , [пестициди](#) , [фармацевтичні препарати](#) чи [косметика](#), охоплюються власним законодавством.

REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals)

- REACH ([EC 1907/2006](#)) має на меті покращити охорону здоров'я людини та навколишнього природного середовища шляхом кращого та раннього виявлення внутрішніх властивостей хімічних речовин. REACH також спрямований на підвищення інновацій та конкурентоспроможності хімічної промисловості ЄС.
- Регламент REACH покладає відповідальність на промисловість за управління ризиками хімічних речовин та надання інформації про безпеку речовин. Виробники та імпортери повинні збирати інформацію про властивості своїх хімічних речовин, що дозволить безпечно поводитися з ними, та реєструвати інформацію у центральній базі даних [Європейського агентства хімічних речовин \(ECHA\)](#) у Гельсінкі.
- *Паспорт безпеки матеріалу (Material Safety Data Sheet. MSDS)* повинен надати повну інформацію про небезпечні властивості речовини або суміші і умови її безпечного використання.

Імпорт хімічних речовин в ЄС

- Документація в рамках реєстрації REACH імпортованих в ЄС хімічних речовин - чистих і які входять до складу сумішей - повинна надаватися імпортерами ЄС. Це означає, що кожен імпортер зобов'язаний зареєструвати хімічну речовину або речовини, яку (-і) він імпортує. **Особи - виробники хімічних речовин, сумішей або виробів, засновані не в ЄС, самостійно не можуть зареєструвати хімічну речовину або речовини.** Проте вони мають право призначити **Єдиного представника (*Only representative*), заснованого в ЄС**, який і виконає необхідну REACH реєстрацію імпортованої в ЄС хімічної речовини

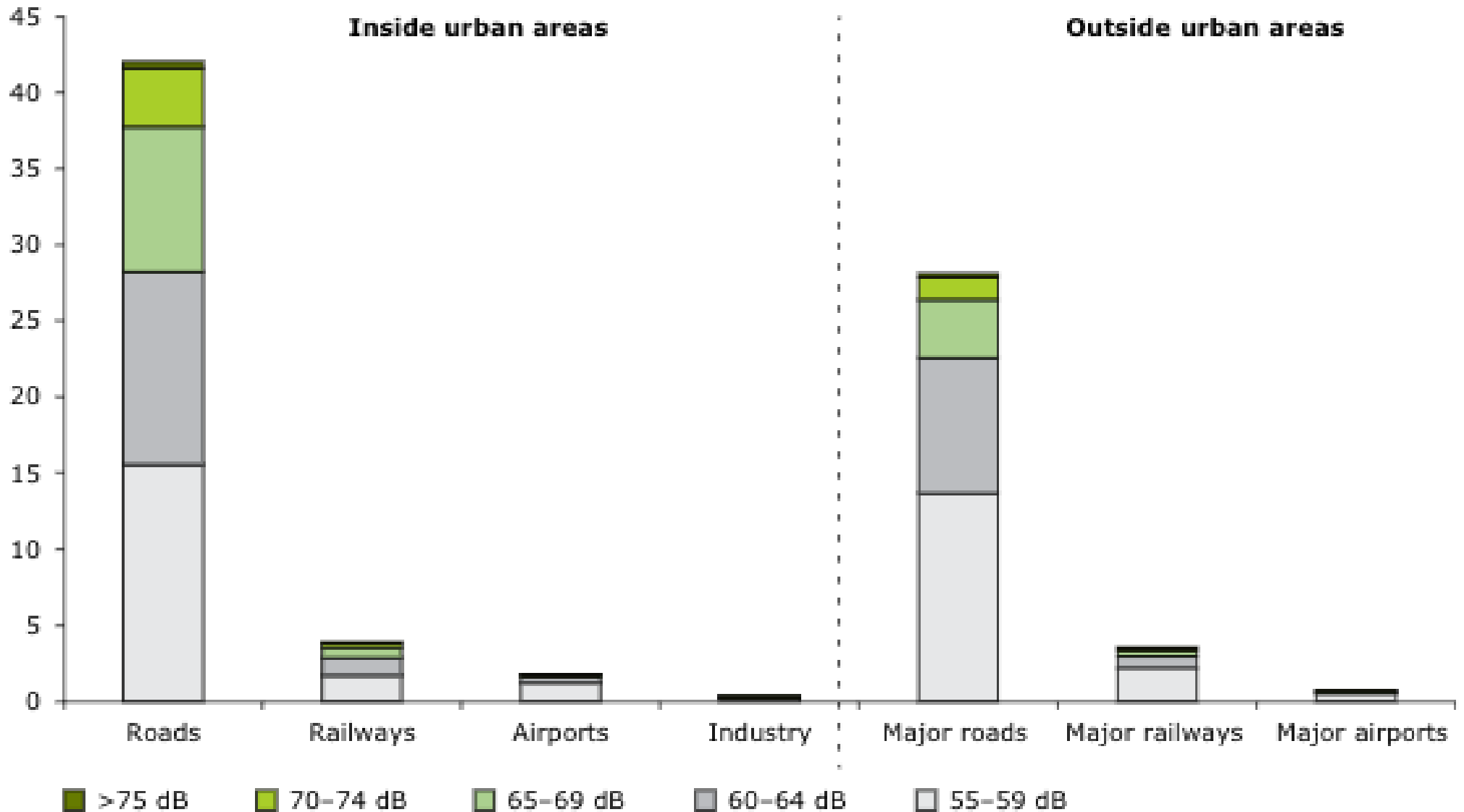
Актуальні заходи

- 14 жовтня 2020 року Європейська комісія опублікувала [стратегію хімічних речовин для забезпечення стійкості](#). Вона є частиною амбіцій ЄС щодо нульового забруднення, що є ключовим зобов'язанням Європейського зеленого курсу.
- [Боротьба з мікропластиками, навмисно доданими до продуктів](#)
- [Заборона використовувати небезпечні хімічні речовини в одязі](#)

Кількість людей, що піддаються дії шуму.

Джерело: Noise in Europe 2014. EEA Report No 10/2014

Number of people (in millions)

Правова основа

- [Директива 2002/49 / ЄС](#), що стосується оцінки та управління екологічним шумом (Директива про екологічний шум), є головним інструментом ЄС для визначення рівня шумового забруднення та проведення необхідних заходів як на рівні держави-члена, так і на рівні ЄС:

 - визначення впливу атмосферного шуму
 - забезпечення того, щоб інформація про екологічний шум та його вплив стала доступною для громадськості
 - запобігання та зменшення екологічного шуму, де це необхідно, та збереження якості екологічного шуму там, де це добре

- Директива вимагає, щоб держави - члени готували і публікували, кожні 5 років **шумові карти** і **плани дій по управлінню шумом** для:
 - агломерацій з більш ніж 100 000 жителів
 - основних дірг (більше 3 млн транспортних засобів на рік)
 - основних залізниць (більше 30 000 поїздів на рік)
 - основних аеропортів (більше 50 000 рейсів на рік, включаючи невеликі літаки та вертольоти)

Регулювання шумового забруднення

- Шум від дорожнього руху ([подання Генеральної дирекції ЄК з питань внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та малого та середнього бізнесу](#))
 - Автомобілі - [Регламент № 540/2014](#)
 - Мотоцикли - [Регламент № 168/2013](#) та [Постанова Комісії № 134/2014](#)
 - Шини для автомобілів та їх причепів та їх пристосування - [Директива 2001/43 / ЄС](#)
 - Шум від літальних апаратів ([подальший розгляд Генерального директора ЄК з питань мобільності та транспорту](#))
 - Обмеження шуму від літаків - [Регламент № 216/2008](#) та [Регламент № 748/2012](#)
 - Обмеження експлуатації в аеропортах Співтовариства - [Регламент № 598/2014](#)
 - Регулювання цивільних дозвукових літаків - [Директива 2006/93 / ЄС](#)
 - Шум на залізниці ([подальший розгляд Генерального директора ЄК з питань мобільності та транспорту](#))
 - Інтероперабельність залізниць - [Директива 2008/57 / ЄС](#)
 - Технічні умови на сумісність (TSI) щодо шуму - [Регламент \(ЄС\) № 1304/2014](#)
 - Зарядка від шуму - [Регламент \(ЄС\) 2015/429](#)
 - Механізм підключення Європи - [Регламент \(ЄС\) 1316/2013](#)
 - Шум від обладнання для використання на відкритому повітрі ([наступні дії Генерального директора ЄК з питань внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та малого та середнього бізнесу](#))
 - Поширення шуму в навколишнє середовище обладнанням для використання на відкритому повітрі - [Директива 2000/14 / ЄС](#)

Європейська служба
спостереження та інформації
щодо шуму
(<https://noise.eea.europa.eu/>)

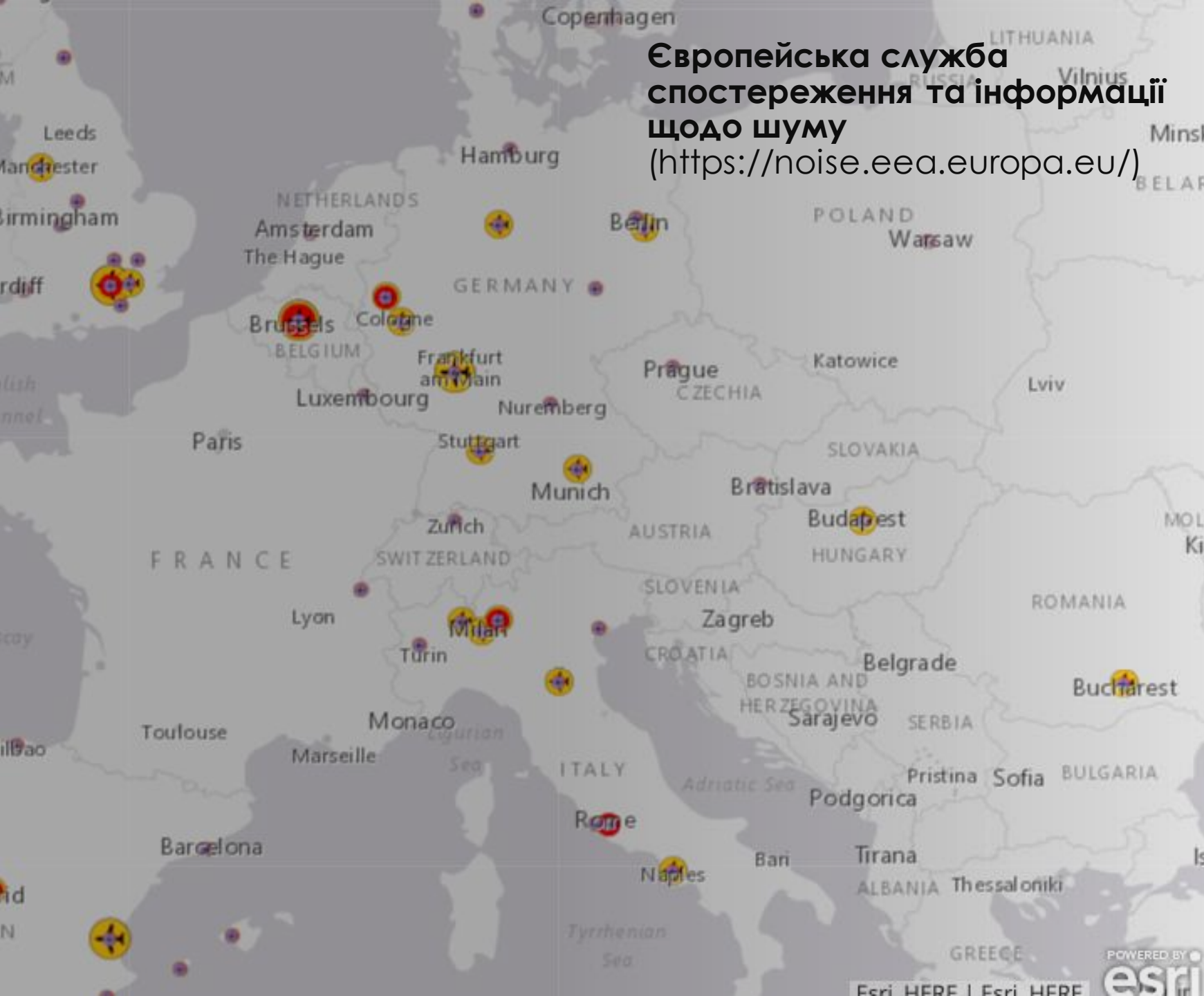
*The **NOISE** Observation
& Information Service for
Europe*

Airports

Overall exposure to airport NOISE in Europe is less than for other transport sources, however, the annoyance experienced by people exposed to NOISE from this source is greater than for any other.

This map illustrates the exposure to NOISE from airports in Europe during the average **DAY** period and also for the average **NIGHT** period.

Zoom in to view noise contour maps

Якість ґрунтів

- Країни ЄС зобов'язані зменшити ерозію ґрунтів та збільшити органічну ґрунтову речовину.
- **Наразі лише кілька країн-членів ЄС мають специфічне законодавство щодо захисту ґрунтів. Ґрунт не підпорядковується вичерпному та узгодженому набору правил у Союзі. Існуюча політика ЄС у таких сферах, як сільське господарство, вода, відходи, хімічні речовини та запобігання промислового забрудненню, опосередковано сприяють захисту ґрунтів. Але оскільки ці політики мають інші цілі та сферу дії, їх недостатньо для забезпечення належного рівня захисту всіх ґрунтів у Європі.**

2006 р. Комісія прийняла [Тематичну стратегію ґрунтів](#) (COM (2006) 231) з метою захисту ґрунтів у межах ЄС - пропонується зобов'язати ЄС та його держави-члени посилити зусилля щодо зменшення ерозії ґрунту та збільшення органічного використання ґрунту (не є законодавчою пропозицією і тому не підлягає формальному процесу прийняття іншими Установами).

У 2020 р. майже 80% громадян ЄС проживали у містах

Міське середовище

Політика ЄС спрямована на те, щоб допомогти містам та містечкам стабільно керувати своїми районами.

Генеральний директорат з питань навколишнього середовища Європейської Комісії працює над покращенням міського середовища кількома способами:

- Через загальне екологічне законодавство ЄС, працюючи над тим, щоб громадяни Європи проживали в містах з чистими повітрям та водою, уникаючи впливу надмірного шуму та в містах, які належним чином поводяться з відходами, а також захищають їх природу та біорізноманіття, сприяють кращій зеленій інфраструктурі. Питання міст включено до [7-ї Програми екологічних дій \(7EAP\)](#) під пріоритетною метою 8 під назвою "Сталі міста:" [Спільна робота для спільних рішень](#)".
- Через ініціативу [Європейська зелена столиця](#) та [європейські ініціативи Зеленого листа](#), які дають змогу містам демонструвати свої екологічні показники.
- Через розробку нового інструменту, який дасть змогу містам орієнтуватись на екологічні показники, оцінюючи прогрес порівняно з іншими подібними містами, обмінюючись кращими практиками та досвідом та відстежуючи покращення у часі.

Ініціативи

- Угода Зелене місто (2020). Приєднуючись до Угоди, мери погоджуються активізувати свої зусилля у п'яти ключових сферах до 2030 року: **повітря, вода, природа та біорізноманіття, циркулярна економіка та відходи, шум.**
- Європейська премія **«Зелена столиця»** присуджується містам із населенням понад 100 000, які демонструють налагоджений досвід досягнення високих екологічних стандартів та зобов'язуються до постійних та амбітних цілей щодо майбутнього поліпшення навколишнього середовища та сталого розвитку.
- Європейський зелений лист - це конкурс, який може бути відкритий для міст з населенням від 20 000 до 100 000. Він визнає успіх у досягненні зеленого зростання та присуджується містам, які реалізують зелені життєві концепції.

2021 European Green Capital and European Green Leaf cities

Gabrovo

Lahti

Lappeenranta

Відходи та переробка

Політика ЄС щодо управління відходами спрямована на зменшення впливу відходів на навколишнє середовище та здоров'я й підвищення ефективності використання

- У Європі зараз використовується 16 тонн матеріалу на людину на рік, з них 6 тонн стає відходами. Хоча поводження з цими відходами продовжує вдосконалюватися в ЄС, в даний час європейська економіка все ще втрачає значну кількість потенційної "вторинної сировини", такої як метали, дерево, скло, папір, пластмаса, які є потоками відходів. У 2010 році загальна кількість відходів в ЄС складала 2,5 млрд. тонн. З цієї загальної кількості лише обмежена (хоч і зростаюча) частка (36%) була перероблена, решта була складена або спалена, з чого близько 600 мільйонів тон можна було переробити або використати повторно.
- Тільки що стосується лише побутових відходів, кожна людина в Європі наразі виробляє в середньому половину тонни таких відходів. Лише 40% її повторно використовується або переробляється, а в деяких країнах понад 80% все ще йде на сміттєзвалища.

Відходи та переробка

- Підхід Європейського Союзу до поводження з відходами базується на "[ієрархії відходів](#)", яка встановлює наступний пріоритетний порядок формування політики щодо відходів та управління відходами на операційному рівні: **запобігання**, (підготовка до) **повторного використання**, **переробки**, **відновлення** та, як найменш бажаний варіант, **утилізація** (яка включає сміттєзвалище та спалювання без відновлення енергії).
- [7-а Програма дій з навколишнього середовища](#) встановлює такі пріоритетні цілі політики щодо відходів у ЄС:
 - Зменшити кількість утворених відходів;
 - Максимізувати переробку та повторне використання;
 - Обмежити спалювання неререциркульованих матеріалів;
 - Поетапно припинити захоронення сміття для відходів, що не підлягають вторинній переробці;
 - Забезпечити повне виконання цілей політики у сфері відходів у всіх державах-членах.

Розвиток законодавства про відходи ЄС

- Директива 75/439 / ЕЕС «про утилізацію відпрацьованих мастил» (16 червня 1975 рік), Директива 91/689 / ЕЕС «про небезпечні відходи» (12 грудня 1991 року), Директива 94/62 / ЄС «про упаковку та відходи від упаковки» (20 грудня 1994 року), Директива 96/61 / ЄС «щодо всеосяжного запобігання і контролю забруднень» (24 вересня 1996 року), Директива 2006/12 / ЄС «про відходи» (5 квітня 2006 року).
- У світі дві основні моделі поводження з відходами:
 - I - податкова система регулювання поводження з відходами, при якій уповноважені державні органи збирають податок з виробників та імпортерів упаковки. Надалі ці фінансові кошти використовуються для організації збору та переробки відходів.
 - II - створення приватного оператора, що відповідає за збір і переробку відходів. Така модель сьогодні успішно застосовується в більшості країн Євросоюзу. Закріплена в положеннях Директиви 2008/98 / ЄС «про відходи та скасування ряду директив».
- **Директива 2008/98 / ЄС «про відходи та скасування ряду директив».**
 - вимога досягнення показника 65% утилізації від загальної кількості відходів і 10% допустимого захоронення відходів на території Європейського Союзу. З 2017 р. підвищується показник утилізації від загальної кількості відходів з 65 до 70%, встановлюється 80% показник утилізації пакувальних відходів.

Інтегрована продуктова політика (ІРР)

Життєвий цикл продукту часто довгий і складний. Він охоплює всі ділянки від видобутку природних ресурсів, від їх проектування, виготовлення, складання, збуту, продажу та використання до їх можливого захоронення як відходів. Водночас у ньому беруть участь також багато різних суб'єктів, таких як дизайнери, промисловість, люди з маркетингу, роздрібні продавці та споживачі.

Завдання ІРР - стимулювати кожную частину цих окремих фаз для покращення їх екологічних показників.

Правова база:

Зелена книга щодо Інтегрованої продуктової політики (2001)

Integrated Product Policy - Building on Environmental Life-Cycle Thinking / COM/2003/0302 final (2003)

Охорона водних ресурсів

- - [Рамкова директива про воду \(WFD\)](#)
- - [Директива про стандарти екологічної якості \(EQSD\)](#)
- - [Директива про підземні води \(GWD\)](#)
- - [Директива про повені \(FD\)](#).
- З 2001 року діє [Загальна стратегія імплементації](#), яка об'єднує національних експертів, зацікавлених сторін та Комісію, які беруть участь у впровадженні Рамкової директиви щодо водних ресурсів і в імплементації Директиви про повені.

Рамкова директива про воду недостатньо ефективно реалізується

Ендокринні руйнівники

Ендокринні руйнівники - це хімічні речовини, які змінюють роботу ендокринної (гормональної) системи і, як наслідок, різним чином негативно впливають на здоров'я людини та тварин.

Конкретні положення щодо способів вирішення проблем з ендокринними порушеннями містяться в Положенні про пестициди та біоциди, хімічні речовини загалом (" Регламент REACH "), медичні засоби та воду.

- Наприклад, згідно з Положенням про пестициди та біоциди, речовина, визначена як ендокринний руйнівник, не може бути затверджена за загальними правилами - речовина затверджується як так званий кандидат на заміну і на короткий період порівняно зі стандартними схваленнями.
- Комісія нещодавно встановила критерії для виявлення порушників ендокринної хвороби відповідно до Регламенту про пестициди та біоциди, засновані на визначенні Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Навчально-методичне видання

Федонюк Сергій Валентинович

Охорона навколишнього середовища в ЄС: електронний конспект лекції

Волинський національний університет імені Лесі Українки. Електронне видання